

הראש הרב־תחומי: גדוד הסיוע הקרבי, הופעת בכורה של יכולות וציונים לשבח

"טוב אשר תִּאָחַז בָּזָה וְגַם־מָזָה אֶל־תֵּנַח אֶת־יָדְךָ".¹⁵⁴

הצורך לנהל לחימה שבה נוטלים חלק כוחות רבים ומגוונים, שלהם דרכי חשיבה שונות, הביא לכך שגם בתוך מסגרת חטיבת בני אור הוקמה מסגרת לימודים ואימונים של יחידות שאינן שייכות לשריון אך יכולות להשתלב בו באופן טבעי לגמרי. כך בא לעולם גדוד 330 - גדוד הסיוע הקרבי. הרעיון שהנחה את הקמת הגדוד היה הצורך של שילוב יכולות לחימת חי"ר, ארטילריה ומודיעין שאותן יוכל הכוח הלוחם לקבל ישירות מגורמים במסגרתו בלי להזדקק לסיוע חיצוני מגורם אחר שיספק לו את הנדרש מאחת המערכות האלה. במסגרת בית־הספר לסיוע קרבי היו אמורים לוחמי השריון להשתלם בכמה מקצועות נוסף על הכשרתם הבסיסית כשריונרים: סיור, תצפית, מרגמות ואמצעי בקרת האש המודרניים.

סא"ל עומר לוין היה זה שהפך את הרעיונות האלה למציאות, והקים את בית־הספר. לוין, יליד המושב כורזים, גדל כבוקר המלווה את עדרי הצאן למרעה במושב גבעת יואב שברמת־הגולן. הוא עשה דרך ארוכה שבה למד לשלב בפועל את המיומנויות שלהן הוכשר ושאותן שאף להקנות לחניכיו בבית־הספר הרב־תחומי שהקים. הוא התגייס לצה"ל ב־1996 בתקופה של עימותים רבים עם חזבאללה, שגבו מחיר דמים גבוה ברצועת הביטחון בלבנון. את שירותו הצבאי החל בחטיבה 7 שאליה שב כמפקד מחלקה לאחר סיום קורס קציני השריון. בניגוד לשאר מפקדי הגדודים בחטיבת בני אור, הניסיון המקצועי של לוין אינו מצטמצם לתפקידי פיקוד בשריון ולמקצועות הקשורים לטנקים. כבר בחטיבה 7 הוא קיבל את האחריות על הפלוגה המסייעת, ולאחר מכן על המרגמות הכבדות בפלוגה המסייעת. התחומים האלה אינם שייכים במדויק למסלול ההכשרה של לוחם השריון, אך יכולות הפיקוד שאותן רכש נלמדו

תמיד מנקודת המבט של כוחות החוברים עם הכוח המשוריין, מוטמעים בו והופכים לחלק בלתי נפרד מיכולותיו המבצעיות של הכוח המשוריין. גם תפקיד הרוחב שאותו מילא - קצין המבצעים של הגדוד - לא היה בגדוד שריון, ובשונה מן התפקידים שמילאו חבריו המג"דים, הוא מילא את התפקיד בגדוד לימן - גדוד שמקום מושבו במפקדת עוצבת הגליל השוכנת בבירנית שבמערב הגליל.

עם סיום התפקיד חזר לוין ל"מקורות" ולתפקיד מפקד הכשרת הצמ"פ בגדוד עוז 77 של חטיבה 7, ולאחר מכן היה מפקד פלוגה ו' - אחת הפלוגות הלוחמות בגדוד. התפקיד הבא שמילא היה סגן מפקד הגדוד. אחריו יצא לוין ללימודים אקדמיים במכללה האזורית עמק יזרעאל, וסיים לימודי מדעי המדינה בהתמחות בתקשורת פוליטית. כשחזר לשירות הצבאי הוא קיבל שוב את תפקיד הסמג"ד, והפעם בגדוד אדם (195) בחטיבת בני אור. לאחר מכן מילא תפקיד רוחב נוסף של קצין ההדרכה בעוצבת הפלדה (162). עם סיום תפקידו הוא למד במכללה לפיקוד ולמטה שבה עבר השתלמות והכשרה גם של מפקד חי"ר. לאחר שסיים את לימודיו הוא קיבל את הפיקוד על הסיירת של חטיבה 7, ובפועל הוביל את לוחמיו לסדרת פעולות בצפון השומרון, שהיו אופייניות לא לשריון, ואפילו לא לחי"ר, אלא ליחידות עילית המתמחות בלוחמה זעירה. בין היתר הצליחה הסיירת שבפיקודו לסכל פגיעה בהסעות לגני ילדים באחת ההתנחלויות ולעצור את הרוצחים של משפחת פוגל ביישוב איתמר.

בקיץ 2013, לאחר 17 שנות שירות קרבי, היו ללוין מיומנויות מקצועיות מגוונות מבחינה מבצעית ומקצועית גם יחד. מבחינה מבצעית. הייתה לו כל ההכשרה הנדרשת ממפקד בשריון, אך בד בבד הוא הכיר היטב גם את לוחמת החי"ר הן מנקודת המבט של הלוחם הפשוט, המתרגל את חיילות הפרט שלו ומתמחה במתארי לחימה של שטח פתוח, יעד מבוצר ושטח בנוי, והן מנקודת המבט של לחימה טקטית ופיקוד כקצין. נוסף על אלה הוא קיבל הכשרה מודיעינית של תצפית והשגת מידע מודיעני חזותי (ויזינט), הפעלת ארטילריה תלולת מסלול של מרגמות, ואפילו פרק משמעותי מאוד של פיקוד על כוחות מיוחדים ולוחמה זעירה המתמחה במאבק בטרור. את היכולת הזאת רכש לוין הן באולמות ההרצאות של המכללה האקדמית בעמק יזרעאל והן במחנות

הפליטים של צפון השומרון עם הסיירת שעליה פיקד. לוי סיפר בריאיון עמו:

הרעיון המקורי היה להקים בכל אחד מגדודי השריון בצה"ל פלוגה ייעודית שתוכל לתקשר בלי בעיה עם שאר פלוגות השריון בגדוד, אבל תהיה במקביל גם עם יכולות ייחודיות של לוחמת חי"ר. בשלב הראשון הוקמו בסך-הכול שלוש פלוגות כאלה - שתיים בחטיבת ברק (188) ואחת בחטיבה 7. בפלוגות האלה הוסבו לוחמי שריון ללוחמי חי"ר. המתכונת הניסיונית הזאת הצליחה, ומיד אחריה הוכשרה גם פלוגה שלישית לגדוד האחרון בחטיבה 188, ואחריה הוכשרו שלוש פלוגות נוספות לחטיבת עקבות הברזל (401).

בתוך שנתיים הפך הרעיון הזה מחזון למציאות, ולסדר-הכוחות של השריון נוספו תשע פלוגות ייעודיות - אחת לכל גדוד. כשהתברר שהניסיון הזה הצליח, הוחלט לעשות צעד אחד הלאה. בדומה לקורסים של הצמ"פ - שהכשירו את לוחמי השריון בעבר בתוך המסגרות האורגניות של הגדוד והחטיבה, והועברו למסגרת מרכזית בבית-הספר למקצועות השריון לגדודי שלח ועוז (532 ו-198) - הוחלט ליצור מערכת דומה גם להכשרת לוחמי הסיוע: הקמת גדוד שבו יוסבו שריונרים למקצועות נוספים שאינם כלולים בהכשרה הרגילה של לוחם שריון, ועם הידע הייחודי הזה יילחמו לצד חבריהם שבטנקים.

בתחילה הוכשרו שני מחזורים רצופים כאלה ברציפות. אחד כמחזור ניסויי (פיילוט) והשני כבר כמחזור רגיל שהתמחה במסגרת גדוד ההכשרות של קציני השריון שחק (196). ובמקביל הוקם הגדוד של הסיוע הקרבי בפיקודי, גדוד 330, שקלט מיד כשהוקם את המחזור הראשון של צוות הפיקוד העתידי של הענף החדש. כך בא לעולם באופן ממוסד בית-הספר לסיוע קרבי. יצור כלליים שבין שריונר וחייל חי"ר המכיר את שתי השפות, ושולט היטב בשתי צורות הלחימה לפרטי פרטים.¹⁵⁵

הרעיון הזה של יצירת לוחם בעל מיומנויות מגוונות התאים כמו כפפה ליד ליכולות שצבר לזין בקריירה הצבאית שלו. את מערכי ההדרכה והשיעורים הוא לא נאלץ ללמוד במכללות צבאיות ובקורסים. הם היו חלק בלתי נפרד מעולמו המבצעי. כל אחד מתחומי המשנה שבו הוכשרו הלוחמים נועד לשמש את הגוף הלוחם המרכזי: צוות קרב גדודי מתמרן המבוסס על פלוגות שריון וכוחות נוספים. בוגרי ההכשרות האלה למדו בדיוק את נקודות הממשק בין הכוחות השונים של צוות הקרב הגדודי.

כך, לדוגמה, לוחמי הסיור הוכשרו לא רק בניווטים רכובים ביום ובלילה, אלא גם ביכולת הבסיסית להבין אם הצירים שאותם עברו יהיו עבירים לטנקים על שרשרות, למעבר בין שטחים שביניהם קיימים הבדלי גבהים, למעבר מכשולים כמו חממות ולחציית שטחים בנויים. כמו כן עליהם להיות מוכשרים לכך שהטנקים שלהם לא יידרדרו בשטח, לא ישקעו או ייתקעו באופן שיהפכו לטרף קל לצייד טנקים בשדה הקרב המודרני רווי לוחמת נ"ט מכל סוג ומלכודים העלולים להפוך למלכודות מוות לטנק תקוע ללא יכולת תנועה. יכולות דומות נדרשו גם מלוחמי התצפיות.

לצד ההכשרה המודיעינית-טכנית של שימוש בציוד תצפית אופטית מתקדמת ושל הסתוות בשטח המאפשרת להם להישאר בזירה שעות וימים כשהם נסתרים מעין האויב, הם הוכשרו לשמש כ"עיניים הקדמיות" של המג"ד לפני הגיעו לשטח. בשדה הקרב יוכלו הלוחמים האלה לאבטח כלים שנתקעו או נפגעו ולחלץ משם נפגעים. שתי המשימות אינן פשוטות למי שאינו מכיר את הטנק ואינו מבין עד כמה פשוט יכול להיות תהליך החילוץ של לוחמים הלכודים בו אם אתה שולט באנטומיה של המכונה הגדולה הזאת הנקראת "מרכבה". יכולת כזאת אין ללוחם חי"ר רגיל וגם לא ללוחם יחידה מיוחדת.

היכולות המגוונות האלה הוקנו גם ללוחמים שהוכשרו בתחום התצפית. לוחמי שריון הוכשרו לרכוש יכולות הן בתחום המודיעין והן בתחום התיאום הארטילרי. כל אלה הצטרפו ליכולת הבסיסית להסתוות בשטח ולתצפת על האויב קט במשך שעות רבות. התוצאה הסופית של המכלול הייתה לוחם המסוגל לתצפת שעות, ולעתים ימים רצופים, ממקום המרבץ המוסווה שלו

על היעד, וברגע שבו ניתן האות - להעביר בדיוק רב את נקודות הציון למרכז הבקרה ולסגור בתוך שניות מעגלי אש. במלחמות העבר היה לעתים פער של שעות רבות בין הרגע שבו דווחו הנתונים ובין הירי בפועל, שבמקרים רבים היה לא יעיל בגלל הזמן שחלף. לוחם התצפית, בדומה לצלף מוסווה בשדה הקרב, חייב לשמור על אורך רוח. לעתים חולפים מול עיניו מחבלים הנצפים בכוונות הטובות והמאוזנות של נשקו האישי והוא לא יורה בהם. עליו להתאפק ולחכות לרגע המתאים שבו יושלם מעגל האש שבין התצפית, הדיווח והירי שיביאו למקסום הנזק שייגרם לאויב.

בדרך דומה יוכשרו גם לוחמי השריון שיקבלו הכשרה בתחום טכנולוגיית בקרת האש והשליטה, ויסייעו לצוותים הלוחמים בשטח לשפר את היכולות האלה ולהביאן לידי מיצוי אופטימלי. כך בדיוק יוכשרו גם אנשי הסיוע שיאומנו בשליטה במרגמות כבדות של 160 מ"מ. הם יהפכו ללוחמי שריון לכל דבר ועניין, אך יהיה להם יתרון משמעותי שאינו נכלל בהכשרתו של לוחם שריון רגיל בבטן המרכבה: היכולת לייצר אש תלולת מסלול, שאותה הטנק אינו מסוגל לתת כסיוע, ושתלך כעמוד האש לפני המחנה של השריון המתקדם להשגת יעדי. את היכולת הזאת הם יעבירו הלאה, ויחתרו למטרה הכוללת, שבסופה ידע כל קצין שריון באשר הוא להפוך ברגע המכריע לקצין סיוע ארטילרי, המסוגל למקם סוללת מרגמות כבדות, לתת לה מטרות ולהסתייע במסך אש מתגלגל שיגן על הכוח שלו בדרך למשימה. לזין סיכום:

בעבר הייתה פעורה תהום תרבותית בין השריון והחי"ר. הענף שאותו פיתחתי בגדוד החדש של הסיוע המבצעי הוא הגשר על פני התהום הזו. כך באו לעולם היצורים המיוחדים האלה: לוחמים עם ראש כפול ששולטים בתרגולות של חי"ר, מודיעין, לוחמה זעירה ואפילו תותחנים מחד, ומדברים שריונית שוטפת מאידך.

לזין הגדיר את מכלול ההישגים של גדוד 330 בשנה שקדמה למלחמה: "המסייעת היא כל השלבים בדרך אל הסערה. הסיור הוא השקט שלפני הסערה, התצפית היא הרוח שלפני הסערה, והמרגמות הן הגשם שמקדים את הסערה. כל אלה מקדימים את הסערה עצמה - את תנופת ההסתערות של

התנועה והאש בקצב השריון".¹⁵⁶

בקיץ 2013, זמן קצר לאחר שהוקם גדוד הסיוע הקרבי, הונפה מעליו חרב הקיצוצים. הרך הנולד, שזה עתה בא לעולם, עמד בפני סכנה מיידית של גוויעה מרעב מטעמי התייעלות. לאחר דיונים מעמיקים, ובמסגרת מדיניות החיסכון שעליה החליט המטה הכללי, הוחלט לצמצם את היחידה, לחתוך בבשר החי ולהותיר בה בסופו של התהליך צוות מצומצם של קצינים שישמרו את הידע שהושג, ושימשיכו בעתיד להנחיל אותו ללוחמים. ליון סיפר:

קיבלתי הנחיה לצד הקמת הגדוד לצמצם באופן דרסטי את מצבת כוח האדם שלו, ולהותיר ביחידה קצינים בודדים בלבד שישמשו מוקד שימור הידע. קיבלנו הנחיות להתחיל בהליכי פירוק של הגדוד שזה עתה הוקם. בשלב הראשון היינו אמורים להעביר את הגדוד ממסגרת של שירות סדיר למערך שיתבסס בלמעלה מ-90% על אנשי מילואים, אלא שאז הגיע מבצע "צוק איתן" והכול השתנה והתהפך. לאור תפקודם של לוחמי היחידה במבצע הוחלט כי מדובר ביכולות מצילות חיים, ולכן לא רק שהיחידה לא קוצצה אלא הורחבה מאוד לאחר סיום הקרבות.¹⁵⁷

המהפך הזה החל באותו יום חמישי לווהט, שבו נערכו טקסי סיום הקורסים של גדודי קציני השריון והצמ"פ בלטרון, 3 ביולי 2014. בשעה שיתר הכוחות קיבלו התרעה מן המח"ט על כוננות, קיבלה החטיבה הוראה ישירה מאגף המבצעים במטכ"ל להקדים ולשלוח ליישובים שמסביב לרצועת עזה כמה צוותים של לוחמי שריון בעלי יכולות בתחום התצפית לביצוע תצפיות מודיעיניות ראשוניות על הזירה.

הלוחמים האלה היו הראשונים שהוקפצו לשטח: בתחילה שלושה צוותים, לאחר מכן שישה, ובסופו של דבר היחידה כולה נפרשה כחיל חלוץ לכל יתר הגדודים מסביב לרצועה, כדי למלא את תפקידה המקורי: להעביר הן למפקדת

156 ש.ם

157 ש.ם

החטיבה והן ללוחמים מידע מודיעיני על זירת הלחימה שעמה ייאלצו כנראה להתמודד. במקביל ניתנה פקודה להפסיק את כל הקורסים וההכשרות בבית הספר ולהעביר את הלוחמים לאבטוח נקודות הכינוס והריכוז של הגדודים על גבול רצועת עזה - לא הרחק מאגדרת אוגדת האש שם הוקמה בחיפזון מפקדת החטיבה.

סרן ענר גורני, שפיקד על הפלוגה המבצעית בגדוד רומח שבחטיבה 7, ואמור היה שלושה שבועות לאחר מכן להתחיל את תפקידו הבא בבית הספר לסיוע קרבי קיבל לביתו את שיחת הטלפון שקטעה את חופשתו והבהירה לו שכל התוכניות השתנו בבת אחת. גורני סיפר:

הייתי אמור להחליף עם סיום החופשה את סרן צפריר לדרמן, אחד ממפקדי הפלוגות בבית הספר. כשהתחיל הבלגן הוקפצו בהדרגה פלוגות ההכשרה השונות לגזרות שבעוטף עזה - כל אחת מן ההשתלמויות קיבלה משימה שונה ובגזרה שונה. התקשרתי למג"ד סא"ל עומר לוין, וממנו הבנתי שהמ"פ שאותו אני צריך להפעיל נמצא כבר עם הלוחמים שלו במסגרת הגדודים שנפרשו בשטח.

ירדתי לבסיס היחידה בשיזפון, וממנו עליתי לגבול הרצועה כדי להתחיל יחד עם צפריר את החפיפה לקראת כניסתי לתפקיד. את המח"ט אל"ם גיא חסון הכרתי עוד מתקופת שירותי בגדוד 82 שבו מילאתי תפקיד של קצין מבצעים. חסון ביקש שאחזור לקראת הלחימה לתפקיד הזה במסגרת אחד הגדודים בצוות הקרב החטיבתי שהוקם זה עתה. מאידך גיסא, ביקש לוין המג"ד שלי שאמשיך את החפיפה עם המ"פ הקודם - צפריר.

בסופו של דבר, במהלך הלחימה מילאתי את שני התפקידים האלה לסירוגין. חברתי לצפריר לדרמן, המ"פ העוזב ואֶתוּ ישבתי בקבוצות פקודות ובתדריכים. עם תחילת הלחימה עבדנו ביחד כשאנחנו מפקדים על הלוחמים שלנו, שכאמור היו מפוזרים ברחבי כל הגזרה. האחריות הפיקודית על הכוחות האלה הייתה של

המסגרות שבהן הם שירתו, והאחריות המקצועית הייתה שלנו - של בית־הספר למקצועות הלחימה. בדומה לחלוקה שבין חילות ועוצבות בצה"ל, אנחנו נשאנו באחריות על בניין הכוח ושימורו והיחידות הלוחמות - על הפעלת האנשים שלנו. צפרייר לדרמן המשיך למלא את תפקיד המ"פ של האנשים המפוזרים של בית־הספר לסיוע קרבי, ואני מילאתי את תפקיד הסמ"פ.¹⁵⁸

לאחר שהסתיים סבב הלחימה הראשון של צוות הקרב החטיבתי התמנה גורני לקצין המבצעים של גדוד שלח (532) שנלחם כחלק מצוות הקרב החטיבתי של חטיבת בה"ד 1 (261). מפקדת החטיבה הייתה ממוקמת לא הרחק מגדר הגבול בזיקים. עם תום הלחימה נמסר לענר שהוחלט לבטל את ההחלטה הקודמת לצמצם את היחידה, ואף הוחלט להגדיל אותה. את הסיבות לשינוי ההחלטה פירט מפקד גדוד בית־הספר סא"ל לוי:

לאורך כל הלחימה היינו בראש, והביצוע של האנשים שלנו לא פחת בשום מקרה מהאבסולוטי - הכי טוב. צברנו ידע רב על הפעלת כל הכוחות המסייעים ללחימה, ומילאנו בהצלחה רבה את תפקידנו הכי טוב שאפשר. פתרנו את הבעיות של כולם. אני עצמי הייתי אמור להיכנס ללחימה בטנק עם חבורת הפיקוד של מפקד החטיבה כשאני מפקד על הטנק שמלווה אותו. בסופו של דבר, על-פי בקשת המח"ט, נותרתי יחד עם ראש מטה החטיבה ב"קדמית" - מפקדת החטיבה, ומשם סייעתי בפיקוד ובשליטה על הכוחות.¹⁵⁹

עם סיום הלחימה הוענקו לגדוד הסיוע הקרבי שני ציונים לשבח. האחד - של מפקד האוגדה על תפקודו הכולל כגדוד; והשני - של"ש אישי של המח"ט גיא חסון לוי אחד מקציני היחידה שתותח הטנק שלו נפגע במהלך הלחימה ושותק. במשך שעות רבות המשיך לוי להילחם עם טנק ללא תותח. הוא הפעיל את מקלעיו, את המרגמה ואת כלי הנשק האישיים שלו ושל חייליו, ועמם את "הנשק הסודי" שלו: מבט חודר ובוהן לאיתור מקורות אש ודיווח בקשר על

158 ריאיון עם סרן ענר גורני, 4 באוקטובר 2015.

159 ריאיון עם סא"ל עומר לוי, 2016.

המטרות בסביבה. לוי הוכיח כי יכולת תצפית טובה וזוג עיניים יכולים להיות יעילים לא פחות מאשר תותח ה-120 מ"מ של טנק המרכבה סימן 4 שעליו פיקד. לוי סיכם:

הייתי קצין הדרכה במהלך מבצע "עופרת יצוקה", ועסקתי בהדרכה ולימוד מניסיון. מה שקרה ב"צוק איתן" היה יישום ראשון מסוגו שהוכיח כי ניתן להיעזר רבות בחיילים האלה עם הראש הכפול: זה של לוחמי השריון וזה של לוחמי הי"ר או המודיעין הלוחמים בצמוד עם חבריהם לאותו בית-ספר ולאותו צוות קרב חטיבתי.¹⁶⁰

לוחמיו של גדוד הסיוע הקרבי מילאו בלחימה עד תום את כל משימותיהם ללא נפגעים. לאחר שהסתיימה הלחימה והוענקו הצל"שים הוחלט, כאמור, להרחיב את מסגרתו במקום לצמצמו, ולהפוך אותו לחלק קבוע ממצבת הכוחות של חטיבת בני אור.